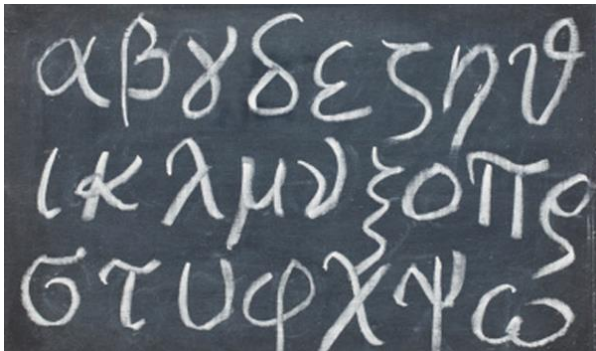

Beste leden en relaties,

Na alfa (de Britse variant) en delta (de Indiase) kwam omikron ons dagelijkse nieuws beheersen. Voorlopig zal het virus doorgaan met nieuwe varianten te genereren. Hou daar maar rekening mee. Er zijn er nog negen te gaan tot de laatste letter, omega. En zeer waarschijnlijk zal het Griekse alfabet lang niet volstaan om alle nieuwe varianten te benoemen. Maar voor de gymnasiasten onder ons, een mooie gelegenheid om het vroeger in het hoofd gestampte alfabet nog eens te repeteren.

Ook de activiteiten van de HWR staan nog steeds op een laag pitje. Mocht daar verandering in komen, dan houden we jullie uiteraard via de geëigende kanalen op de hoogte.

In deze nieuwsbrief hebben we voor jullie weer de nodige nieuwtjes, feiten en wetenswaardigheden bij elkaar gesprokkeld.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

Openbaarheidsdag 2022

Elk jaar worden er begin januari weer archieven openbaar gemaakt die voorheen gesloten waren voor het publiek. Nieuwe verhalen krijgen daarmee de ruimte om te worden verteld. Het gaat hierbij om een flink aantal dossiers binnen bepaalde archieven én om registers uit de burgerlijke stand. Na 75 jaar zijn onder andere de overheidsarchieven uit 1946 voor iedereen in te zien. Geboorteregisters kennen een

openbaarheidsbeperking van 100 jaar, huwelijksregisters van 75 jaar en overlijdensregisters van 50 jaar. Alles vóór die termijnen is dus openbaar geworden.

De openbaar gemaakte archieven kunnen interessant zijn voor onderzoekers, omdat ze nieuw vrijgekomen informatie verschaffen.

Wat wordt openbaar in 2022?

Dit keer valt het jaar 1946 vrij, waarin het dagelijks leven in Brabant verder gaat na de euforie van de bevrijding. Maar dat gaat niet zonder slag of stoot. Wegen zijn in slechte staat, transport schaars en communicatielijnen vaak verbroken. Naast het verlies van dierbaren (en/of hun woning), hebben velen te maken met schaarse levensmiddelen en een gebrek aan gas, elektriciteit of kolen. En hoe verliep het leven in de interneringskampen?

Uit de registers van de burgerlijke stand komen de volgende jaren beschikbaar:

Geboorteakten 1921

Huwelijksakten 1946

Overlijdensregister 1971

Alle edities van Tilburgse Koerier digitaal beschikbaar bij Regionaal Archief Tilburg

De Tilburgse Koerier was een in Tilburg gevestigde huis-aan-huiskrant die wekelijks op donderdag uitkwam. De krant startte in 1957, de laatste editie verscheen op 19 december 2019. Het verspreidingsgebied liep van Tilburg, Goirle

en Riel tot Loon op Zand, Udenhout, Berkel-Enschot, Oisterwijk, Moergestel, Hilvarenbeek en Hulten. De Tilburgse Koerier streefde ernaar om in de redactionele kolommen aandacht te schenken aan alle geledingen in de samenleving. Veel aandacht was er voor het verenigingsleven.

Motorspektakel met recordpoging in Reusel

Vandaag stapt de 26-jarige Peter van Gompel uit Reusel op een Yamaha 600 motorfiets om er pas zondag 8 december weer vanaf te stappen. Hij zal proberen het wereldrecord motorrijden, wat nu staat op 55 uur, met tien minuten te verbeteren. Rond deze recordpoging wordt in Reusel een motorspektakel gehouden. Hier zijn vrijwel alle nieuwe motorfietsen van de bekende merken te zien, en kan ook naar een demonstratie steile wand-rijden gekeken worden. De recordfiets staat opgesteld op een podium in De Kei, terwijl er ook in een reservemachine is voorzien. Mocht de eerste fiets uitvallen, dan heeft Peter 1 minuut de tijd om over te stappen. Ieder uur wordt 50 minuten gereden, de rest is vrijgemaakt voor fysiotherapie en een sanitaire stop. Eten en drinken gebeurt zoveel mogelijk tijdens het rijden. Op zondag 8 december zal de recordpoging rond 17.00 uur een feit zijn. De feeststemming zit er dan vast goed in. Toeschouwers voor deze wereldrecordpoging zijn dag en nacht welkom in Gemeenschapshuis De Kei in Reusel.

De Tilburgse Koerier | 5 december 1991

Omdat het huis-aan-huisblad veel interessante informatie bevat voor historisch onderzoek, besloot het Regionale Archief Tilburg alle koeriers te laten digitaliseren. De tijdspanne van 1957 tot 2019 is daarbij interessant. Tilburg is in deze periode sterk veranderd, wat terug te lezen is in de Koerier. De Koerier publiceerde wekelijks een lijst van de overledenen: handig voor stamboomonderzoekers. Ook over Reusel en omgeving zijn leuke berichten en advertenties terug te vinden.

De kranten zijn [te bekijken via deze link](#).

Canon van de Kempen

Bijdrage door Wim Lavrijzen

In regio de Kempen wordt op dit moment een 'erfgoedproduct' ontwikkeld waar ook de HWR bij betrokken is. En dat is meteen de reden waarom we er in deze Nieuwsbrief melding van maken. We hebben het dan over de Canon van de Kempen, een website die vijftig onderwerpen beschrijft die kenmerkend zijn voor historie en (volks)gebruiken van de Kempen. Daarover zo meer. Eerst iets over de aanleiding.

In Eersel is al meer dan veertig jaar Kempenmuseum De Acht Zaligheden gevestigd. In grote lijnen vertelt dit museum de Kempische agrarische geschiedenis zo tussen 1850 en 1950. De laatste jaren zijn bij het museum (bestuur, vrijwilligers, bezoekers) steeds meer stemmen op gegaan dat het tijd wordt om een nieuw, breder 'Kempenverhaal' te vertellen. Immers: de Kempen is zo veel meer dan alleen 'boerengetög'. *'Ne klomp en een ploeg zijn nie mer genoeg.'* Dit betekent dat het museum anders ingericht moet worden en ook een wat andere collectie onder de aandacht brengt.

Eenduidig verhaal

Anders? Ja, maar hoe dan? Vanuit deze vraagstelling ontstond het idee een Canon van de Kempen te ontwikkelen. Een reeks van vijftig vastgelegde historische onderwerpen (Vensters genoemd) die je kunt gebruiken als 'onderlegger' van het museum zodat je een eenduidig verhaal kunt vertellen. En daar blijft het niet bij. Vanuit die canon kun je verbindingen leggen met musea en heemkundeverenigingen in 'het werkgebied', te weten de gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden. Je kunt bijvoorbeeld elkaars collecties (objecten, boeken) in beeld brengen zodat een historische speurder meteen ziet wat de regio rond een bepaald thema te bieden heeft. Ook de toeristenbranche kan hier zijn voordeel mee doen. Die kan doorverwijzen naar aantrekkelijke locaties en wandel- en fietsroutes. Een derde sector die er zijn voordeel mee kan doen, is het onderwijs. De Vensters bieden leerkrachten een ruggensteun bij (regionaal) geschiedenisonderwijs. Kempenmuseum De Acht Zaligheden vindt deze zaken te meer van belang omdat het Kempenn breed gedragen wil worden. Niet alleen Eersel, maar ook Bergeijk, Bladel en Reusel-De Mierden.

Een Canon met veel mogelijkheden dus. Maar dan moet hij er wel zijn. Twee mannen zijn ermee aan de slag gegaan: Toon Schellens en Wim Lavrijsen. Waarbij het een grappig detail is dat beide heren (die nu in Eersel wonen) van oorsprong uit Reusel afkomstig zijn. En meer dan dat: ze stonden in het begin van de jaren zeventig mee aan de wieg van de HWR. Dit terzijde.

Canon van de Kempen: een slinger van historische onderwerpen uit deze streek

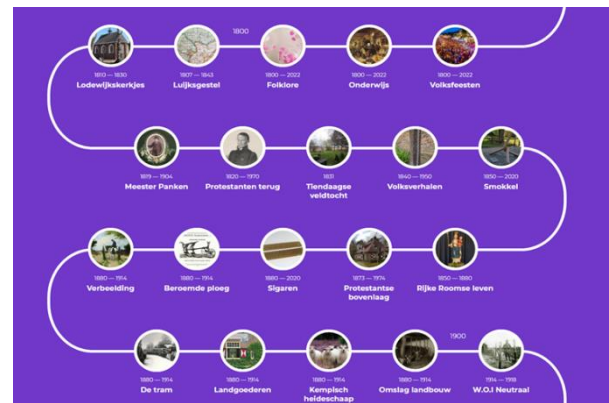
Hoogtepunten uit de geschiedenis

Het begin van het fenomeen Canon ligt een jaar of vijftien achter ons. Toen werd de Canon van Nederland ontwikkeld: vijftig thema's (Vensters) die de hoogtepunten vormen uit de geschiedenis van Nederland. Geen doorlopende geschiedschrijving, enkel kenmerkende onderwerpen. De lijst was vooral bedoeld voor het geschiedenisonderwijs. Van een kind dat de basisschool verlaat, mag verwacht worden dat het bekend is met de begrippen die genoemd worden. Zoals daar zijn: de hunebedden, Willem van Oranje, de eerste spoorlijn en Anne Frank. In 2020 zijn de onderwerpen bijgesteld en sinds 2017 is in het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem een presentatie van de Canon te zien.

De landelijke Canon kreeg kinderen. Her en der in het land ontstonden, regionaal en plaatselijk, aanvullende Canons. Om zo de eigen geschiedschrijving dichterbij huis te brengen. In Brabant leverde dat allereerst een provinciale Canon op: Blikken op Brabant, ontworpen door Erfgoed Brabant. Verder ontstonden diverse plaatselijke en regionale canons.

Bij deze ontwikkeling hebben Toon Schellens en Wim Lavrijsen aansluiting gezocht. In samenspraak met een werkgroep vanuit het Kempenmuseum hebben ze 48 onderwerpen uitgewerkt in een hoofdverhaal met een pakkende illustratie. Waarbij aan bepaalde aspecten uit het hoofdverhaal meer diepgang werd gegeven door middel van een zogenaamde Doorblik.

Waarom 48? Omdat de samenstellers aan 'meelezers' de ruimte wilde geven met aanvullende suggesties te komen.

Onderwerpen

Aan welke onderwerpen moet je denken? We noemen er een paar: Romeinse villa Hoogeloon, Mariakapel Eersel, Kasteel van Bergeijk, Rythovius, de Teuten, Reusel kermis, Tiendaagse Veldtocht, De Gloeiige, Smokkel, de Imants ploeg, de Tram, landgoed De Utrecht, het Kempisch heideschaap, WO I/WO II, grote gezinnen, Molukkers, volksmuziek en dialecten. Ze zijn vastgelegd op een slinger. Als je (wanneer de Canon straks online is) de afbeelding op de slinger aanklikt, word je doorgesluist naar de informatie die erbij hoort.

Maar zo ver is het nog niet. De Kempencanon is weliswaar zo goed als klaar, maar er moeten nog wat puntjes op de i worden gezet. Daarvoor hebben Toon en Wim wat hulpvragen ingeschakeld. In de eerste plaats betreft dat professionele historici en volkskundigen. En daarnaast gaat het om leden van heemkundeverenigingen in de Kempen, dus ook de HWR.

Zij kunnen tot half januari hun reacties doorgeven (dit kan via secretaris@heemkundereusel.nl). Dan wordt gewerkt aan de eindversie. Die zal, zo is de

verwachting, komend voorjaar online gaan. Daarna beschikken Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden over hun gezamenlijke erfgoedverhaal.

Uit het HWR archief

Proces verbaal – 30 mei 1873

Op heden den 30e mei circa 11 ure voormiddag, hoorde ik Burgemeester der gemeente Reusel, dat er een kind genaamd Andreas Goossens, oud 16 maanden, zoontje van Jan Cornelis Goosens, oud 36 jaren landbouwer alhier, was verdronken, ik heb mij onmiddellijk ter plaatse begeven waar dit was voorgevallen en bevonden dat het kind volgens verklaring van Catharina Kools, huisvrouw van Willem van Limpt, en van Johanna van der Heijden, huisvrouw van Henricus Hendriks allen bouwlieden te Reusel, bij hunne huizen spelende hadden gezien met andere kinderen, dat zij eenige oogenblikken daarna hetzelfde miste en rond zoekende (het kind) vooroverliggen in een kuil langst den weg; het kind schijnt den wil gehad te hebben om naar zijn ouders huis terug te keeren zonder van die anderen vergezeld te zijn en moest dan langst gemelde kuil komen en alzoo in dat water te zijn geraakt, bovengemelde perzoonen hebben natuurlijk het kind dadelijk, zijnde op gemelde voormiddag half elf ure, uit het water gehaald en al het mogelijke aangewend of er soms nog leven mocht bestaan, hetgeen zonder affect is gebleven.

En heb ik Burgemeester dit verbaal opgemaakt op den eed bij aanvang mijner bediening afgelegd en op dato in het hoofd dezès vermeld in het jaar 1873.

De Burgemeester.

Werkgroep Bibliotheek

Van Paul Spapens ontvingen wij als aanwinst voor onze bibliotheek zijn recent uitgekomen boek Stukskes “De Brabantse cultuur van voordrachten en liekes voor bruiloften en partijen”. Het is een bloemlezing geworden van zeer leesbare en herkenbare volkscultuur in onze provincie, voor een groot deel in dialect.

Zeer de moeite waard om er kennis van te nemen, de nodige aandacht wordt ook besteed aan de Reuselse Bevrijdingsrevue. De oplage van het boek is zeer beperkt; voor aanvullingen van de collectie zoals foto's, verhalen of “stukskes”, die hij in dank zal aanvaarden, kunt u altijd contact opnemen met Paul, info@paulspapens.nl

Eveneens van Paul Spapens ontvingen wij het boekje “Brabantse Zaligen en Heiligen”, gebaseerd op de gelijknamige tentoonstelling in het Peerke Donders Paviljoen in Tilburg.

De verhalen gaan over boeiende vrouwen en mannen uit heel Brabant. De expositie is open op woensdag en zondag van 13.00 – 17.00 uur, locatie Peerke Donders Park 3 in Tilburg.

info@peerkedonders.nl

Devotionalia

Op zondag 3 april 2022 wordt in sportzaal d'n Doel, Blaarthemseweg 84, 5502 JW Veldhoven, van 09.30 tot 14.30 uur een verzamelbeurs georganiseerd door Stichting Devotionalia.

Verzamelaars van beelden, wijwatervaatjes, kruisbeelden, medailles, rozenkransen, bidprentjes, kerkboeken en nog veel meer zullen hier in hun element zijn om nog juist die ontbrekende items op de kop te tikken. Inlichtingen www.devotionalia.info

Tentoonstelling "De tijd zal het leren"

Kempenmuseum De Acht Zaligheden geeft in deze nieuwe tentoonstelling aan de hand van zeven generaties een doorkijk in de ontwikkeling van het basisonderwijs in de Kempen van de laatste 120 jaar.

Aan deze tentoonstelling hebben ook enkele HWR leden bijgedragen.

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant - december 2021:

<https://bit.ly/3qliAGf>

Nieuwsbrief BHIC - december 2021:

<https://bit.ly/3qlsyaL>

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard - januari 2022:

<https://bit.ly/3ahgvIT>

Nieuwsbrief Brabants Heem - januari 2022:

<https://bit.ly/3zVU7L0>

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal - december 2021: <https://bit.ly/3zTwLp7>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot - januari 2022: <https://bit.ly/3J2K8Y7>

Nieuwsbrief HSK De Acht Zaligheden - december 2021: <https://bit.ly/3K69bu3>

Nieuwsbrief

Onze nieuwsbrief is vanaf nu ook bereikbaar via een prominente plek op de homepage van onze HWR website.

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Voor pampus liggen

Voor pampus liggen, dat doen we allemaal wel eens. De een omdat hij/zij te weinig geslapen heeft, de ander omdat er te veel drank naar binnen is gegoten. Bij ‘voor Pampers liggen’ kunnen de meeste mensen zich nog wel iets voorstellen: een baby met bruine billen in de buurt van een drollenvanger cq. luier. Het gezegde ‘voor pampus liggen’ is minder bekend.

De uitdrukking gaat volgens De Dikke Van Dale terug op een aangeslibde stroomgeul die in het IJ bij Amsterdam lag. De ophoging zorgde bij eb voor oponthoud voor het scheepsverkeer. Binnenvarende schepen moesten wachten tot het weer vloed was om verder te kunnen varen.

Als je ‘voor pampus ligt’ ben je uitgeteld of heb je een flinke kater. De laatste betekenis, stevig gedronken hebben, wordt sinds 1950 aan het gezegde gekoppeld. Vermoedelijk zetten de VOC-matrozen het namelijk op een zuipen als ze met hun schip moesten wachten tot het vloed werd.

Stelling van Amsterdam

Tussen 1887 en 1895 hoogde de stad Amsterdam Pampus op als onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Op het eiland kwam een fort te staan, dat extra bescherming moest bieden bij een vijandelijke aanval. Uiteindelijk is het verdedigingsfort nooit gebruikt en in 1933, een jaar na het gereedkomen van de Afsluitdijk, sloot de overheid het defensieve eilandje. Tegenwoordig is Pampus een mini-eilandje dat bezichtigd kan worden.

Bron: Historiek